

11. Tauginienė, L, Ojsteršek, M, Foltýnek, T, Marino, F, Cosentino, M, Gaižauskaitė, I, Glendinning, I, Sivasubramaniam, S, Razi, S, Ribeiro, L, Odiņeca, T., Trevisiol, O. General Guidelines for Academic Integrity. ENAI Report 3A [online], first publication date: October 2018, amended version: September 2019. URL: https://academicintegrity.eu/wp/wp-content/uploads/2022/04/Guidelines_amended_version_1.1_09_2019.pdf.

12. The Plagiarism Spectrum 2.0 // Turnitin, LLC. URL: <https://go.turnitin.com/plagiarism-spectrum-2-0-student-guide-infographic-us>.

Федорова Анна Петрівна,

викладач кафедри мовної підготовки
навчально-наукового інституту права
та психології Національної академії
внутрішніх справ, аспірантка кафедри
української мови факультету
української філології та літературної
творчості імені Андрія Малишка
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ: МОВНІ ТА МОВЛЕННЄВІ ДЕВІАЦІЇ

Політична комунікація – це невід’ємний складник у сучасному світі, зокрема в інформаційному просторі. Така комунікація здійснює вплив на всі сфери суспільства, є каталізатором у формуванні громадської думки, політичних поглядів, національної ідентичності. Сучасна політична комунікація вирізняється збільшенням випадків мовних і мовленнєвих девіацій, зокрема у текстах, інтерв’ю представників політичного дискурсу. Вербальні девіації, навмисно допущені помилки, надмірне емоційне забарвлення повідомлення є виразниками комунікативних стратегій і тактик, здатних впливати на сприйняття повідомлення, залучати все більшу кількість реципієнтів.

Мета наукової роботи – з’ясувати мовні та мовленнєві девіації у політичній комунікації, визначивши їхню роль як інструментів привернення уваги та засобів здійснення маніпулятивного впливу.

Актуальність теми зумовлено потребою дослідження мовних і мовленнєвих девіацій як чинників впливу на суспільну

думку в сучасному українському політичному дискурсі, зокрема в мовленні політекспертів і політтехнологів.

У комунікативному аспекті нормативність – це основна вимога та ознака мови. Порушення тих чи тих норм свідчить про недоопрацювання тексту промови чи усного мовлення, про необхідність уточнення вербальних засобів, здійснення додаткової перевірки тощо. Проте аспект нормативності інакше репрезентується у живому мовленні, у дискурсах, зокрема політичному. Відповідна інтернет-комунікація характеризується мовленнєвим простором, необмеженим певними заборонами та правилами. Політичний дискурс своєрідний тим, що через індивідуальний мовленнєвий стиль його представники демонструють і створюють власний ідіостиль та імідж, використовуючи мовні та мовленнєві девіації.

Оскільки комунікація – це міжособистісна інтеракція, вона переважно створена за діалогічним принципом. У політикумі комунікація представлена у формі діалогу чи полілогу між державою, владою та громадянами, де є комунікатори та реципієнти.

Німецький лінгвіст Д. Херубім зазначає, що актуальність теми девіації зумовлена тим, що мова завжди передбачає наявність певних норм, але і допускає відхилення від правил, що може виконувати як позитивні, так і негативні функції. Тож, незалежно від такої діалектики, властивій кожній мові світу, лінгвісти та носії мови більше цікавляться правилами, ніж мовними відхиленнями. Це стало наслідком того, що девіації, якщо вони враховувались, найчастіше протиставляються нормам, а не трактуються як подібні об'єкти [9, с. 7].

У лінгвістиці мовні та мовленнєві девіації досліджуємо в контексті комунікативних стратегій і риторичних прийомів, здебільшого спрямованих на вплив і маніпуляцію аудиторією. Вербальні девіації сприяють створенню певного образу близькості та довіри до мовця.

Ф. Бацевич у праці «Основи комунікативної лінгвістики» [1, с. 32] подає класифікацію девіацій, зумовлену мовною та мовленнєвою компетентностями носіїв мови, пропонує типологію комунікативних девіацій і процесів їхньої появи в утвореннях тих чи тих компонентів дискурсу: проголошені адресантом та адресатом комунікативної девіації, девіації, зумовлені комунікативним контактом, комунікативні девіації, зумовлені мовним кодом [1, с. 32]

У пропонованій науковій розвідці беремо до уваги класифікацію мовних і мовленнєвих девіацій за типологією Л. В. Гмирі, репрезентовану в науковій роботі «Мовно-комунікативні девіації в сучасних українських інтернет-новинах». У роботі виокремлено такі види комунікативних девіацій: вживання етично табуйованої грубої та інвективної лексики, жаргонізмів, обценізмів, мовленнєвої маніпуляції та вербальної агресії [2, с. 197]. Ця низка репрезентована в сучасних українських інтернет-новинах, проте, вважаємо, подібні мовні та мовленнєві девіації трапляються і у політдискурсі, у мовленні політичних експертів і технологів.

Інвективна, табуйована лексика, висловлювання, що суперечать вимогам сучасної української літературної мови не є нормативними. Продуценти політичної галузі вживають такі засоби, аби підвищити емоційність і виразити суб'єктивну позицію у повідомленні, наприклад: *Розпад СРСР **Владімір Путін** неодноразово називав «найбільшою геополітичною катастрофою ХХ століття». Ревани накачана нафтодоларами Росія почала брати ще у серпні 2008 року у Грузії, продовжила незаконною окупацією Криму та розпалюванням війни на Донбасі у 2014 році (4); Два головні висновки від спічу Путіна на Валдаї (7); Вони хотіли «павтарить», хотіли, як діди, то ж тепер і повторюють, як діди. Якби вони знали історію Росії, або запитали у своїх дідів, що насправді відбувалося на війні, то зараз зовсім би не дивувалися з того, що з ними роблять. Адже з ними роблять те саме, що і з радянськими військовими (6).* Як бачимо, у наведених прикладах трапляються форми вербальних засобів, використаних свідомо з недотриманням норм сучасної української літературної мови. Вони повністю репрезентують вороже, зневажливе ставлення, додають емоційності. Крім того, лапки можуть свідчити про те, що мовець передає у такий спосіб чуже мовлення, знімаючи відповідальність з себе та зберігаючи контекстуальну емоційність та іронію.

Нерідко подібні цитати політексперти і технологи вживають з іншою метою. Такі приклади знаходимо у блогах та інтерв'ю Євгена Магди та Олесі Яхно, наприклад: *Це робиться цинічно та зазвичай чужими руками, що спричинило появу цілого прошарку «**путінферитеєрів**» серед європейських політиків. До того ж, Кремль доволі показово застосовує «**активні заходи**» у країнах ЄС, які демонструють найбільшу готовність до опору російському тиску (3); Авторитарні*

країни, на кшталт Росії, КНДР чи КНР, мають можливість ухвалювати геополітичні рішення, фактично ігноруючи думку власних громадян, оскільки від процедури під назвою «**вибори**» у цих країнах нічого не залежить. Відтак при аналізі дій БРІКС часто спрацьовує принцип ложки дьогтю у бочці меду, тим більше, коли цих «**ложок**» більше однієї, хоча говорити про повністю узгоджену економічну політику Глобального Півдня та Росії, безумовно, не доводиться (3); Не «**дати у морду**» Кремлю зараз просто не можна було. Найближчі місяці – це, по суті, такий передпереговорчий етап, який у РФ розуміють виключно як силовий – до дій майбутньої американської адміністрації щодо зупинки гарячої фази війни (в прив'язці до руху до миру, хотілося б, щоб справедливого) (8). У цих прикладах цитування використано з іншою метою. Усі ці слова вжито в переносному значенні, засоби, поєднуючись з жаргонною лексикою («**дати у морду**») та авторськими неологізмами, проте також у грубій формі («**путінфершитесрів**»).

Вживання прямої вербальної агресії: *Багато хто дивується: а як же так Макрон, який годинами слухав маразм від Путіна, вже нічого слухати не хоче?* (5); *Тема нової міжнародної системи, появи якої перешкоджає Захід. **Ось тут не збрехав** якраз. По суті відкрито заявив, що все робить для зламу чинної світової системи, заснованої на міжнародному праві. Вся попередня **бодяга з спотвореннями** – як аргументація, типу* (7). У центрі такої девіації лежать інтенції мовців, бажання демонстрації домінантної поведінки, намір залякати, образити. У вищезазначених прикладах міститься як пряма, так і непряма агресія, репрезентована вказівним займенником **ось** у поєднанні з прислівником **тут**. Така конструкція є маркером того, що продуцент запевняє аудиторію у брехні певної особи, тим самим дискредитує її.

Отже, аналіз блогів та інтерв'ю сучасних українських політичних експертів і технологів дозволив дійти висновку, що найбільш розповсюдженими мовними та мовленнєвими порушеннями є такі: вживання грубої, табуйованої, інвективної лексики. В основі таких девіацій лежить неприховане вороже ставлення до описуваного, вербальна агресія та маніпуляція, виступаючи показниками високої емоційності у висловлюваннях.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 342 с.

2. Гмиря Л. Мовно-комунікативні девіації в сучасних українських інтернет-новинах. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 27. Том I. С. 193–197.

3. Магда Є. *«Вісь зла» шириться й міцніє, «вісь добра»... вагається й роздумує*. Сайт «Еспресо». URL: <https://espresso.tv/poglyad-vis-zla-shiritsya-y-mitsnie-vis-dobra-vagaetsya-y-rozdumue>.

4. Магда Є. *Кремль. Період напіврозпаду*. Сайт «Вікна». URL: <https://vikna.if.ua/blog/author/552/136411/view>.

5. Палій О. *Чому Макрон виявився такої крутий?*. Сайт «24 Канал». URL: https://24tv.ua/chomu-makron-raptom-viyavivsya-takiy-smiliviy-royasnennya-istoriyi_n2512313.

6. Палій О. *Росіяни хотіли «павтарить» як діди, і їм це вдалося: от тільки є нюанс*. URL: https://24tv.ua/rosiyani-ne-znayut-svoyeyi-istoriyi-tomu-zmusheni-platiti-veliku_n2271419.

Сайт «24 Канал». URL: https://24tv.ua/rosiyani-ne-znayut-svoyeyi-istoriyi-tomu-zmusheni-platiti-veliku_n2271419.

7. Яхно О. *Спіч Путіна на «Валдаї»: висновки – Олеся Яхно*. Сайт «Ми – Україна». URL: <https://weukraine.tv/blog/spich-putina-na-valdaji-visnovki-olesja-jakhno/>.

8. Яхно О. *Хто кому «дасть в морду» (про передпереговорчий етап)*. Сайт «Українська правда». URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/yakhno/673b6f466e9db/>.

9. Cherubim D. Fehlerlinguistik: Beitrage zum Problem der sprachlichen Abweichung. Tübingen: Niemeyer, 1980. 306 s.

Чулінда Людмила Іванівна,

доцент кафедри конституційного права
юридичного факультету Національного
авіаційного університету, кандидат
юридичних наук, доцент

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ПИСЬМОВОГО ВИКЛАДУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Вимоги до стилю правових актів є основою для формування конкретних правил оформлення правових приписів, структури нормативно-правових актів, мови і стилю законодавця. Зокрема, «необхідно вказати на існування проблем щодо вживання юридичних термінів у текстах нормативно-правових актів. На жаль, сучасні нормативно-правові акти не завжди є бездоганними з точки зору змісту та форми, вони недостатньо юридично опрацьовані і термінологічно зрозумілі,